

Luonnos 18.8.2010 (kuulemistilaisuus)

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Esityksessä ehdotetaan, että kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankkeiden hankekohtaisista valtionavustuksista luovutaan ja perustamishankkeiden rahoitus otetaan poistojen kautta huomioon käyttökustannusten valtionosuusperusteissa vuoden 2012 alusta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi eräitä kansanopistojen valtionosuuden perusteena käytettäviä porrastustekijöitä. Samoin ehdotetaan, että vapaan sivistystyön oppilaitosten rehtorin ja opettajien erivapaudet siirretään Opetushallituksen päätettäväksi. Samoin eräitä valtionavustuksia koskeva valtionapuviranomaisuus siirrettäisiin Opetushallituk-

selle. Lain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi lisäksi sen johdosta, että opetusministeriön nimi on toukokuun alusta lukien vaihtunut opetus- ja kulttuuriministeriöksi.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämislupien uudistamisen ajankohtia siirrettäisiin vuodella eteenpäin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2011 alusta, mutta kansanopistojen valtionosuusperusteen muutosta sovellettaisiin vasta vuoden 2012 rahoitukseen. Samoin perustamishankejärjestelmään ehdotettu uudistus tulisi voimaan vuoden 2012 alusta.

Esitys liittyy perustamishankkeiden osalta vuoden 2011 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Yleistä

Vapaasta sivistystyöstä annettu laki (632/1998) sisältää kansalaisopistojen, kansanopistojen, opintokeskusten ja liikunnan koulutuskeskusten toiminta- ja rahoitussäännökset. Lisäksi Snellman-korkeakoulun rahoitukseen sovelletaan eräin poikkeuksin kansanopistojen rahoitusperusteita. (Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukainen) vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitus muodostuu (vuoden 2010 alusta voimaan tulleen vapaasta sivistystyöstä annetun lain muutoksen johdosta) laskennallisesta, suoriteperusteisesta valtionosuusrahoituksesta sekä lain 14 §:n nojalla myönnettävistä laatu- ja kehittämisavustuksista, rakenteellisen kehittämisen tukemiseen myönnettävistä avustuksista, opintoteliavustuksista ja ylimääräisistä avustuksista. Valtionavustusta voidaan myöntää myös perustamishankkeisiin.

Valtionosuusjärjestelmän perusrakenne on kaikissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa samantyyppinen. Kunnilla ei ole lakisääteistä velvoitetta koulutuksen rahoitukseen. Yksikköhinnat lasketaan kuten muussa opetustoimessa oppilaitosryhmittäin toteutuneiden kustannusten pohjalta joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä kalenterivuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden suoritteiden määrällä. Lain 13 §:ssä on lueteltu käänteisesti, mitä kustannuksia ei pidetä käyttökustannuksina yksikköhintoja laskettaessa. Yksikköhintoja korotetaan kustannustason sekä toiminnan laadun ja laajuuden muutoksilla lain 12 §:ssä säädetyin tavoin. Muina kuin kustannusten tarkistusvuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta tarkistettuna kuluvan ja seuraavan vuoden arvioidulla kustannustason sekä toiminnan laadun ja laajuuden muutoksella. Pykälän 4 momentin mukaan kustannusten tarkistusvuonna pohjana käytettävistä kustannuksista vähennetään lain 14 §:n nojalla kansanopistoille myönnetty valtionavustukset päällekkäisen rahoituksen estämiseksi.

Käyttökustannusten valtionosuuden peruste on kunkin oppilaitosmuodon käyttökustannusten pohjalta suoritetta kohti laskettava yksikköhinta sekä yksikköhinnan ja suoritteiden tulo. Valtionosuus on kansalaisopistoissa, kesäyliopistoissa ja valtaosassa kansanopistoja 57 prosenttia ja liikunnan koulutuskeskuksissa sekä opintokeskuksissa 65 prosenttia. (poist. Yksikköhintoja voidaan lain nojalla porrastaa oppilaitokselle ylläpitämisluvassa määrätyn erityisen koulutustehtävän, koulutuksen järjestämismuodon sekä muiden olennaisten koulutuksen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden perusteella.) Lain 10 §:n 2 momentin mukaan suoritteiden määrän laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Vuoden 2010 alusta voimaan tulleella vapaasta sivistystyöstä annetun lain muutoksella (1765/2009) tarkennettiin muun muassa oppilaitosryhmien tavoitteita, tarkoitusta ja tehtäviä sekä ylläpitämisluvan sisältöä vapaan sivistystyön kehittämisohjelman vuosille 2009—2012 ajoittuvan kehittämisohjelman ehdotusten mukaisesti. Vapaan sivistystyön oppilaitoksen tulee johtaa ylläpitämislupa sisältävät koulutustehtävänsä kyseisen oppilaitosmuodon yhteisistä tehtävistä ja kunkin oppilaitosryhmän omasta tehtävästä. Ylläpitämislupien merkitys toimintaa ohjaavana asiakirjana korostuu ja toiminnan ja ylläpitämisluvan tulee vastata toisiaan. Kaikkien vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisluvat uusitaan Ylläpitämislupien uusimisaikataulu porrastettiin edellä mainitun lain muutoksen yhteydessä siten, että kansanopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten nykyiset luvat ovat voimassa vuoden 2010 ja kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten luvat vuoden 2011 loppuun.

Vuoden 2010 alussa kansanopistoja on 87. Kansanopistojen ylläpitäjinä on pääosin yksityisiä yhteisöjä ja säätiöitä (80). Kunta on kahden kansanopiston ylläpitäjänä ja kuntayhtymä viiden opiston ylläpitäjä. Kansanopistot ovat samoin kuin liikunnan koulutuskeskukset sisäoppilaitoksia. Valtaosa kansanopistoista toimii ylläpitäjän omistamissa tiloissa, joihin kuuluvat opetustilojen lisäksi

ruokailu- ja majoitustilat. Vuoden 2010 alussa kansalaisopistoja oli 207, kesäyliopistoja 21 ja opintokeskuksia 11. Kansalaisopistot ovat pääosin kuntien ylläpitämiä ja toimivat kuntien omistamien muiden oppilaitosten tiloissa muutamia ns. kaupunkiopistoja lukuun ottamatta. Kansalaisopistoista 21 on yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä. Näillä on pääsääntöisesti ylläpitäjän omistuksessa olevat toimitilat. Kesäyliopistot toimivat vuokratiloissa. Samoin valtaosa opintokeskuksista toimii vuokratiloissa. Valtakunnallisia liikunnan koulutuskeskuksia on 11.

1.2 Kansanopistojen valtionosuusperusteet

Kansanopistojen valtionosuuden perusteen muodostavat laskennallisen opiskelijaviikkojen ja opiskelijaviikkoa kohti lasketun yksikköhinnan tulo, josta valtionosuus on 57 prosenttia ja kahdessa erityiskansanopistossa 70 prosenttia. Kansanopistojen yksikköhintaa korotetaan lain 11 §:n 2 mukaan vaikeasti vammaisten koulutuksen perusteella sekä opistoissa, joiden koulutustehtävänä on enintään 10 päivää kestävien kurssien järjestäminen (ns. lyhytkurssiopistot). Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen (805/1998) 3 §:n mukaan opistoissa, joiden pääasiallisena koulutustehtävänä on vaikeasti vammaisten koulutus, mainitun koulutuksen opiskelijaviikkojen osalta korotus on 75 prosenttia ja muissa vaikeasti vammaisten koulutusta antavissa opistoissa 25 prosenttia. Asetuksen 3 §:n 3 momentin mukaan opiskelijaviikon yksikköhinta on opistoissa, jonka erityisen koulutustehtävän muodostaa enintään kymmenen päivän pituisten kurssien järjestäminen, 20 prosenttia korkeampi kuin muu yksikköhinta. Kansanopiston ulkopuolella asuvien opiskelijoiden opiskelijaviikon yksikköhinta on puolestaan 20 prosenttia alempi kuin muiden opiskelijaviikkojen. Yksikköhinnan korotukset ja vähennykset tasataan kansanopistojen tasaushintaan, sillä lain 11 §:n 10 momentin mukaan yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuna toteutuneiden suoritteiden määrällä yhteenlaskettuna vastaavat oppilaitosmuotokohtaisia kokonaiskustannuksia. Jos kansanopisto toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, lain 11 §:n 9 mo-

mentin mukaan yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla ministeriön valtionosuuden laskemisperusteeksi vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen suoritteiden määrällä.

Lain 10 §:n mukaan suoritteiden laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Kansanopistojen samoin kuin muiden vapaan sivistystyön oppilaitosryhmien valtionosuusmenoja säädellään vuosittain valtion talousarviossa suoritekiintiöllä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitoksen ylläpitäjälle ennalta seuraavaa varainhoitovuotta varten valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän. Kansanopistojen opiskelijaviikkoikiintiö on vuodelle 2010 yhteensä 295 052, josta 4 700 opiskelijaviikkoa on tarkoitettu Snellman korkeakoululle. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää opiskelijaviikon yksikköhinnat sekä vahvistaa kansanopistojen opiskelijaviikkojen määrän seuraavaa vuotta varten.

Valtion vuoden 2010 talousarviossa kansanopistojen valtionosuuksiin ja -avustuksiin on varattu yhteensä (51 585 000, 52 885 000) euroa.

1.3. Vapaan sivistystyön oppilaitosten perustamishankkeiden valtionavustusjärjestelmä

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 15 §:n mukaan oppilaitokselle voidaan myöntää valtionavustusta perustamishankkeeseen. Perustamishankkeista ja niihin myönnettävistä valtionavustuksista on säännöksen mukaan voimassa mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki, säädetään perustamishankkeiden valtionavustuksista. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan perustamishankkeena pidetään hanketta, jonka arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään valtioneuvoston vahvistaman euromäärän suuruiset. Perustamishankkeena pidetään myös erillistä toiminnallisen kokonaisuuden muodostamaa kalusto- ja opetusvälinehankintaa, jonka arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman euromäärän mukaiset. Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 5 a §:n mu-

kaan perustamishankkeena pidettävän toimenpiteen kokonaiskustannusten rajana kansalaisopistossa on vähintään 320 000 euroa. Kansanopistossa, opintokeskuksessa ja kesäyliopistossa hankerajana on vähintään 80 000 euroa ja liikunnan koulutuskeskuksessa vähintään 32 000 euroa.

Vuoden 2007 alusta vapaan sivistystyön oppilaitoksista kansalaisopistojen, kansanopistojen ja opintokeskusten ja kesäyliopistojen perustamishankkeiden myöntämistä, maksamista ja avustuksen palauttamista koskeva päätösvalta siirrettiin lääninhallituksille. Liikunnan koulutuskeskukset jäivät siirron ulkopuolelle. Vuoden 2010 alusta voimaan tulleen aluehallinnon uudistuksen yhteydessä tehtävät siirrettiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (Ely). Elyt valmistelevat rahoitussuunnitelmat opetus- ja kulttuuriministeriön antamien kehysten pohjalta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa rahoituslaissa tarkoitetun perustamishankkeiden rahoitussuunnitelman, joka on pohjana valtionavustuksia myönnettäessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa rahoitussuunnitelman ja Elyjen kokoamien tietojen perusteella määrärahat ja valtuudet Elyille, tekee niihin tarvittavat tarkistukset sekä kokoaa tiedot valtuusseurantaan.

Kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankkeiden rahoitukseen on valtion vuoden 2010 talousarvion momentilla 29.30.52 varattu miljoona euroa. Vuodesta 1999 lukien perustamishankkeisiin myönnettävien valtionavustusten taso on vaihdellut 111 130 euron ja 2 000 000 euron välillä. Keskimääräinen perustamiskustannusten valtion rahoitus on vuosina 1999—2009 ollut 1 109 000 euroa. Momentin 29.30.52 rahoituksesta noin 80 % on kohdistunut kansanopistojen peruskorjaus- tai laajennushankkeisiin. Liikunnan koulutuskeskusten valtionavustukset myönnetään veikkauvoittovaroista momentilta 29.90.50.03.4 (Veikkauksen ja raharpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen; Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustukset).

1 Nykytilan arviointi

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain rahoitussäännöksiin tehtiin useita muutoksia vuoden 2006 alusta. Lakiin tehtiin kaikkia oppilaitosryhmiä koskien yksikköhinnan laskeamista ja kustannusten tarkistamista joka neljäs vuosi koskevat muutokset. Yksikköhintoja on tarkistettu uudistuksen jälkeen vuosittain kunnallisten peruspalveluiden kustannuskehitystä kuvaavalla hintaindeksillä täysimääräisesti. Vuoden 2006 alusta muutettiin myös eräitä kansanopistojen rahoitusperusteita valtionalouden tarkastusviraston kansanopistojärjestelmää koskevan tarkastuskerromuksen (81/2004) ja sen perusteella asetettua työryhmän ehdotusten pohjalta. Vuoden 2006 alusta toteutettuja uudistuksia olivat kansanopiston ulkopuolella asuvien opiskelijoiden opiskelijaviikoista yksikköhintaan tehtävä 20 prosentin vähennys ns. eksternaattivähennys, vaikeasti vammaisten koulutukseen erikoistuneiden kahden erityiskansanopiston valtionosuusprosentin nostaminen 70 prosenttiin ja erityiskansanopistojen yksikköhinnan 75 prosentin korotuksen kohdistaminen vain vaikeasti vammaisten koulutuksesta kertyviin opiskelijaviikkoihin. Myöhemmin vuoden 2009 alusta vapaasta sivistystyöstä annettuun asetukseen lisättiin kansanopiston etä- ja monimuoto-opetuksesta kertyvien suoritteiden laskentaperusteet.

Kansanopistojen rahoitukseen sisältyy edelleen porrastustekijöitä, joiden säilyttäminen nykyisellään ei enää vastaa opistojen toiminnan kehitystä. Tällainen on lyhytkursien eli alle 10 päivää kestävien kurssien järjestämisen perusteella tehtävä korotus. Kaikkien kansanopistojen suoritteista yli kolmannes kertyy nykyisin alle 10 päivää kestävästä kurseista.

Perustamiskustannusten määrärahataso on vapaan sivistystyön oppilaitosten määrä (yli 300) huomioon ottaen ollut alhainen ja vain pieni osa hakemuksista on voitu sisällyttää rahoitussuunnitelmaan. Vapaan sivistystyön perustamishankkeisiin myönnetään valtionavustusta valtion talousarviossa olevien valtuuksien ja määrärahojen rajoissa. Vapaan sivistystyön perustamishankkeisiin on viime aikoina voitu myöntää valtionavustuksia vuosittain 1 000 000 euroa. Tästä kansan-

opistojen osuus on 798 000 euroa, kansalaisopistojen osuus 176 000 euroa, kesäyliopistojen osuus 12 000 euroa ja opintokeskusten osuus 14 000 euroa, kun yhteismäärä on jaettu siinä suhteessa kuin valtionavustuksia on myönnetty vuosina 1999—2009 ja valtionavustuksia on perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmassa 2010—2013 suunniteltu myönnettäväksi.

Valtionavustusta perustamishankkeisiin on voitu käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa myöntää vain pieneen osaan tarpeellisista hankkeista ja tällöinkin avustustaso (yleensä 40 prosenttia) on ollut käyttökustannusten avustustasoa alhaisempi (yleensä 57 prosenttia). Valtion talousarvion momentin 29.30.52 rahoituksesta noin 80 prosenttia on kohdistunut kansanopistojen peruskorjauksiin tai laajennushankkeisiin.

Vaihtoehtona nykyiselle perustamishankkeiden hankekohtaiselle valtionavustukselle on, että perustamishankkeiden valtionrahoitus otettaisiin huomioon poistojen kautta käyttökustannusten valtionosuusperusteissa osana laskennallista rahoitusjärjestelmää. Muutoksen lähtökohtana on myös pidettävä sitä, että toimitilojen erilaisella valtionrahoituksella ei ohjattaisi tilojen hankintatapaa. Vastaava uudistus toteutettiin ammatillisen koulutuksen perustamiskustannusten rahoitusjärjestelmässä vuoden 2006 valtionosuusuudistuksen yhteydessä.

Valtionosuusjärjestelmään liittyvän kustannustietojen keruun yhteydessä on kerätty tiedot myös rakennusten ja hankintojen poistoista. Pienten hankkeiden kustannuksiin sisältyy myös yksityisten maksamien arvonlisäverojen osuus. Samoin yksityisten ylläpitäjien poistot tehdään arvonlisäverollisista hankintahinnoista, mutta arvonlisäveron osuus on eriteltävissä laskennallisesti.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on, että kansanopistojen rahoituksen määräytymisperusteet vastaisivat kaikilta osin opistojen nykyisen toiminnan vaatimuksia. Perustamishankkeiden uudistamisella tavoitellaan pitkällä aikavälillä vapaan sivistystyön oppilaitoksille nykyistä tasapuolisemmin mahdollisuuksia

toimitilojen korjauksiin ja perustamishankkeiden toteuttamiseen. Tavoitteena on myös, että erilaisella valtionrahoituksella ei ohjattaisi toimitilojen hankintatapaa.

Esityksessä ehdotetaan, että kansanopistojen yksikköhinnan alle kymmenen päivää kestävien kurssien järjestämiseen liittyvästä korotusperusteesta luovuttaisiin ja että peruste korvattaisiin oppilaitoksen ylläpitämisluvassa määrättävällä työelämän aktiivisen kansalaisuuden ja työolojen kehittämiseen liittyvällä erityistehtävällä ja tästä koulutuksesta kertyviin opiskelijaviikkoihin tehtävällä korotusperusteella. Muu kuin mainitun erityistehtävän mukainen koulutus jäisi oppilaitoksessa porrastuksen ulkopuolelle. Yksikköhintaa voitaisiin porrastaa lisäksi oppilaitokselle ylläpitämisluvassa määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella. Muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan 2012.

Esityksessä ehdotetaan, että kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten vapaan sivistystyön perustamishankkeiden hankekohtaisesta rahoituksesta luovuttaisiin vuoden 2012 alussa, jolloin yksikköhinnat vuodelle 2012 lasketaan vuoden 2009 toteutuneiden tietojen perusteella. Koska liikunnan koulutuskeskusten osalta perustamishankkeiden rahoitusta selvitetään erillisessä työryhmässä, liikunnan koulutuskeskukset jäisivät toistaiseksi uudistuksen ulkopuolelle.

Perustamishankkeiden tuen siirtäminen laskennalliseen järjestelmään edellyttää, että mainittujen oppilaitosten rahoituksen perusteena oleviin kustannuksiin sisällytettäisiin oppilaitosten ylläpitäjien vapaan sivistystyön opintotoimintaan liittyvät kirjanpitoon perustuvat poistot tiloista ja kalustosta sekä muusta omaisuuden rakentamisesta ja hankkimisesta. Samassa yhteydessä luovuttaisiin niin sanotuista pienistä hankkeista eli myös perustamishankkeen kustannusrajan (80 000 euroa) alittavista hankkeista aiheutuneet kustannukset luettaisiin käyttökustannuksiin poistojen kautta. Pienten hankkeiden määrä vaihtelee vuosittain. Siten on hyvin sattumanvaraista, millä osuudella pieniä hankkeita sisältyy yksikköhintaan. Investointien yksikköhintarahoituksen perustuminen poistoihin toisi vakautta investointeihin perustuvaan yksikköhintarahoituksen osuuteen, sillä pois-

tojen vuotuiset vaihtelut ovat oleellisesti vähäisempiä niiden perustuessa useampien vuosien investointeihin. Vaikka yksikköhintaan siirtyvällä investointirahoituksella merkittävien hankkeiden rahoittaminen vie vuosia, on hankekohtaisen valtionavustuksen saaminen ollut hyvin sattumanvaraista ja mahdollista rahoitusta on yleensä saanut odottaa vuosia tarpeeseen nähden hyvin alhaisista perustamishankkeiden valtionavustusmäärärahoista johtuen. Valtionavustusta perustamishankkeisiin on voitu käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa myöntää vain pieneen osaan tarpeellisista hankkeista ja tällöinkin avustustaso (yleensä 40 prosenttia) on ollut käyttökustannusten avustustasoa alhaisempi (yleensä 57 prosenttia).

Perustamishankejärjestelmän uudistaminen ehdotetaan toteutettavaksi valtion kannalta kustannusneutraalisti. Pyrittäessä valtion kannalta kustannusneutraaliin ratkaisuun tulisi valtionosuusprosenttia muuttaa tai vähentää valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrää, jotta poistuvien ja uusin tekijöiden aiheuttama muutos valtionrahoitukseen voitaisiin kompensoida. Koska vapaan sivistystyön valtionosuusmenoja säädellessään valtion talousarviossa oppilaitosryhmittäin suoritekiintiöllä, ehdotetaan muutos kompensoitavaksi muuttamalla valtionosuuden perusteena olevien suoritteiden määrää. Lisäksi ehdotetaan, että vuonna 2011 valtionavustuksia perustamishankkeisiin myönnettäisiin vain sellainen määrä, että niistä ei aiheudu määräraharavetta vuodelle 2012. Näin menetellen muutos voitaisiin toteuttaa joustavasti ilman erillisiä siirtymäjärjestelyjä.

Sisällytettäessä poistot osaksi rahoituksen perusteena olevaa kustannuspohjaa, poistojen yksikköhintaa korottava vaikutus kohdistuu myös niiden vuokratiloissa koulutusta järjestävien kansanopistojen rahoitukseen, joille lain 10 §:n nojalla on myönnetty yksikköhinnan korotus erillisiin vuokriin. Poistoista aiheutuva yksikköhinnan nousu korottaisi perusteettomasti vuokrien perusteella korotusta saavien kansanopistojen rahoitusta. Nykyisin vuokratiloissa toimiminen on osoittautunut edullisemmaksi kuin omissa tiloissa toimiminen, jos pääomavuokrien osuus on hyväksytty yksikköhinnan korotuksiksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että erillisten vuokrien pe-

rusteella yksikköhinnan korotusta saavien kansanopistojen rahoitusperusteita muutettaisiin vuosittain perustamishankerahoituksen tullessa osaksi yksikköhintaa. Vuonna 2008 yhdeksälle kansanopistolle niiden yksikköhinnan korotuksen perusteena olevien erillisten vuokrien määrä oli yhteensä 1 320 670 euroa. Koska kansanopistojen ylläpitäjät ovat yksityisiä yhteisöjä, muutos tulisi kuitenkin toteuttaa asteittain. Vaihtoehtoina on ollut erillisten vuokrien suhteellinen vähentäminen prosentteina tai euromääränä vuosittain. Kansanopistojen vuokratukustannuksista johtuvaa yksikköhinnan korotusmenettelyä esitetään muutettavaksi siten, että korotuksen lähtökohtana on kansanopiston vuoden 2011 yksikköhinnan korotus, jota euromäärää esitetään pienennettäväksi 20 eurolla vuodelle 2012 yksikköhintaa vahvistettaessa. Tätä vähennystä suurennettaisiin asteittain kunnes vuokrien yksikköhintaa korottava vaikutus opiston osalta on poistunut. Kansanopistojen vuosivuokran vahvistamisesta luovuttaisiin.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opetusministeriön nimi opetus- ja kulttuuriministeriöksi toukokuun alusta tapahtuneen nimen muutoksen vuoksi.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että mainitussa säännöksessä tarkoitettujen ylläpitämislupien uudistamisaikaa ehdotetaan siirrettäväksi vuodelle eteenpäin.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Kansanopistojen yksikköhinnan porrastusperusteen muutos aiheuta valtion menojen lisäämistä, koska yksikköhinnan muutokset tasataan kansanopistojen ns. tasaushintaan. Muutoksen vaikutus olisi viiden korotuksen piirissä olevan opiston tietojen perusteella vuoden 2010 suoritteiden tasolla arvioituna hyvin vähäinen (Aktiivi-instituutti, Raseborg-opisto, Kiljavan opisto, Metallityöväen Murikka opisto ja Valamon kansanopisto). Mahdollinen yksikköhinnan laskeminen heijastuu puolestaan muiden kansanopistojen yksikköhinnan nousuna.

Perustamishankejärjestelmän uudistamisen oppilaitosryhmäkohtaiset vaikutukset ovat yksityiskohtaisesti arvioitavissa vasta vuoden 2012 yksikköhintoja laskettaessa ja oppilaitosryhmien yksikköhinta- ja suoritepäätöksiä

määrättäessä. Alustavasti järjestelmämuutoksen vaikutusta on arvioitu vuoden 2008 kustannus- ja suoritettietojen pohjalta.

Poistojen ja pienten hankkeiden määrä on ollut seuraava:

	Kansanopistot €	Kansalaisopistot €	Kesäyliopistot €
Poistot	3 846 751	968 118	106 553
Pienet hankkeet	904 951	1 064 561	26 896

Opintokeskusten poistojen määrä on vuodelta 2008 ollut yhteensä noin 28 000 euroa ja vuodelta 2009 noin 62 000 euroa. Pienten hankkeiden määrää ei opintokeskuksilta ole vuodelta 2008 erikseen kysytty, joten se ei sisälly vertailuun.

Arvioituna vuoden 2008 kustannusten tasolla poistojen määrän huomioon ottaminen valtionosuusrahoituksessa täysimääräisesti merkitsisi seuraavaa muutosta:

Yksikköhinnan muutokset	Kansanopistot €	Kansalaisopistot €	Kesäyliopistot €
Poistot	13,46	0,43	1,06
Pienet hankkeet	- 3,17	- 0,48	- 0,27
Netto	10,29	- 0,04	0,79
Valtionosuusrahoituksen muutos	931 860	- 226 111	12 478

Pienten hankkeiden määrät ovat vuosittain vaihdelleet huomattavasti. Kansalaisopistojen rahoituksen muutoksen negatiivisen rahoitusmuutoksen suuruuteen vaikuttaa se, että pienten hankkeiden määrä vuonna 2008 on ollut poikkeuksellisen korkea.

Valtionrahoituksen muutoksessa on otettu huomioon myös perustamishankkeiden valtionavustusten poistuminen. Laskelmassa ei sen sijaan ole otettu huomioon arvonlisäveron vaikutusta. Koska oppilaitosmuodoittain oppilaitokset ovat pääosin joko kunnallisia tai yksityisiä, ei arvonlisäverolla ole oleellista merkitystä. Arvonlisäveron vaikutus otetaan huomioon samaan tapaan kuin ammatillisten koulutuksen vastaavassa muutoksessa on tehty.

Uudistuksen toteuttaminen kustannusneutraalisti voi tapahtua joko muuttamalla käyttökustannusten valtionosuusprosenttia tai muuttamalla oppilaitosryhmittäin suoritemääriä siten, ettei valtionosuusmenoihin muutoksesta johtuen tule muutosta.

Kansanopistojen erillisten vuokrien määrä oli vuonna 2008 yhteensä 1 320 670 euroa.

Esityksessä ehdotetaan, että kunkin erillisen vuokrakorotuksen piirissä olevan kansanopiston vuokraa alennettaisiin 20 eurolla suoritetta kohden. Vaikutuksissa on otettu huomioon edellä olevassa laskelmassa mainittu kansanopistojen poistojen lisäämisestä aiheutuva yksikköhinnan korotus, joka on 10,29 euroa. Yksikköhinnan muutos vuoden 2008 tasolla arvioituna olisi niillä kansanopistoilla, joiden yksikköhintaa ei ole korotettu erillisillä vuokrilla 12,15 euroa (10,29+1,86).

Yksikköhinnan muutos puolestaan vuokrakorotusten piirissä olevilla kansanopistoilla on suoritetta kohti sama eli - 7,85 euroa (12,15- 20,00) riippumatta erilaisista vuokrakorotusten määristä. Yksikköhintoja ja yksityisten arvonlisäverokorotusta laskettaessa yksityisten poistoista arvonlisäverojen osuudeksi lasketaan sama osuus kuin yksityisten investoinneista on arvonlisäverojen osuus siinä vuonna, jonka tietojen perusteella yksikköhinnat määrätään.

Vuoden 2011 valtion talousarvioesityksen mukaan valtionavustuksia perustamishankkeisiin myönnettäisiin vain sellainen määrä,

että niistä ei aiheudu määrärahatarvetta vuodelle 2012. Rahoitussuunnitelmassa olevat hankkeet eivät sisälly esitykseen. Mikäli niitä olisi ehdotettu rahoitettavaksi, yksikköhinnan korotus tulisi vastaavasti pienenemään, koska myös näiden hankkeiden rahoitus vähennettäisiin. Vaikeimmissa tapauksissa erälle oppilaitoksen ylläpitäjille aiheutuvaan valtionavustuksen menetystä on tarvittaessa mahdollista kompensoida ylimääräisellä avustuksella.

3.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Muutoksen voidaan arvioida vähentävän vähäisessä määrin valtionapuviranomaisten tehtäviä. Oppilaitosten ylläpitäjien tehtäviin uudistuksella ei ole mainittavaa vaikutusta.

4 Asian valmistelu

Esityksen taustalla on vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2009—2012 (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12) ehdotusten pohjalta asetetun vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmän (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:12) ehdotukset. Jo kehittämisohjelman valmistelutyöryhmä katsoi, että kansanopistojen rahoitusjärjestelmään sisältyy useita yksikköhintaa tai suoritteita korottavia tai laskevia tekijöitä, joiden muuttamista tai laajentamista mahdollisiin uusiin perusteisiin on selvitettävä kokonaisuutena. Samoin valmisteluryhmän mukaan oli selvitettävä mahdollisuus siirtyä poistojen kautta tapahtuvaan perustamishankejärjestelmään. Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden valtionavustusten osalta kehittämisohjelman valmisteluryhmä esitti loppuraportissaan, että liikunnan koulutuskeskusten erillinen perustamishankkeiden valtionavustusjärjestelmä säilytetään nykyisellään ainakin tässä vaiheessa ja että avustusjärjestelmää kehittelemään asetetaan työryhmä, jonka tulisi arvioida kehittämistarpeita ja niiden toteuttamismahdollisuuksia.

Vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmä teki vapaan sivistystyön kaikkia oppilaitosryhmiä koskevia yhteisiä ehdotuksia sekä oppilaitosmuotojen yksikköhintajärjestelmää koske-

via ehdotuksia. Rahoitustyöryhmä selvitti muun muassa kansanopistojen yksikköhintajärjestelmään liittyvät porrastusperusteet ja niiden kustannusvastaavuudet ja teki tarvittavat muutosehdotukset. Kansalaisopistoja, kansanopistoja, kesäyliopistoja ja opintokeskuksia yhteisesti koskeva keskeinen ehdotus oli perustamishankkeiden valtionavustusjärjestelmän muuttaminen siirtymällä laskennalliseen järjestelmään, jossa yksikköhintaa korotetaan poistojen kautta. Työryhmä esitti myös, että kansanopistojen yksikköhinnan porrastuksen perustetta tulisi nykyisten ns. lyhytkurssiopistojen osalta muuttaa siten, että yksikköhinnan 20 prosentin korotus kohdistuu kansanopistojen ylläpitämisluvassa määrättävään työelämän aktiivisen kansalaisuuden ja työolojen kehittämisen erityistehtävän mukaisesta koulutuksesta kertyviin opiskelijaviiikkoihin. Muu kuin mainitun erityistehtävän mukainen koulutus jäisi porrastuksen ulkopuolelle. Valamon kansanopiston osalta korotuksen perusteena oleva erityistehtävä määritellään ylläpitämisluvassa.

Rahoitustyöryhmän ehdotuksista on järjestetty laaja lausuntokierros. Suomen Kansanopistoyhdistys ry on lausunnossaan pitänyt lähtökohtana, että esitysten rahoittaminen tapahtuu lisäämällä kansanopistojen käyttömäärärahaa. Yhdistyksen mukaan investointien rahoitusjärjestelmän uudistuksen sekä uusittavissa ylläpitämisluvissa määrättävien erityisten koulutustehtävien pitäisi tulla voimaan vasta vuoden 2012 alussa. Lausunnoissa on yleisesti pidetty investointeihin käytettävissä ollutta rahoitusta riittämättömänä. Uudistuksen on katsottu edellyttävän lisärahoitusta eikä kustannusneutraalia toteuttamista. Rahoituksen siirtäminen osaksi yksikköhintoja ei lausunnonantajien mukaan saa johtaa siihen, että mahdollisuudet investointeihin vähenevät entisestään ja joudutaan tilanteeseen, jossa rahoitusta ei käytännössä ole. Lähtökohta uudistukselle tulee olla läpinäkyvyyden lisääminen ja uudistuksen yhteydessä tulee voida huolehtia investoinneista suunnitelmallisesti eikä niin, etteivät esimerkiksi kansalaisopistot joudu tilanteeseen, jossa rahoitusta ei käytännössä ole. Valtiovarainministeriö on lausunnossaan pitänyt uudistusta mahdollisena siten, että se toteutetaan kustannusneutraalisti.

Esityksestä on järjestetty kuulemistilaisuus
x.x. 2010.

Esitys on käsitelty x. x . 2010 kunnallista-
louden- ja hallinnon neuvottelukunnassa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

4 §. Oppilaitoksen ylläpitäminen. Pykälän 1 ja 5 momentti ehdotetaan muutettavaksi ministeriön nimen osalta.

5 §. Henkilöstö. Erivapauden myöntäminen ehdotetaan siirrettäväksi Opetushallitukselle. Siirtäminen perustuu yksittäisten hakemusten käsittelyn vähentämiseen ministeriössä. Käytännössä erivapauksia haetaan vähäisessä määrin.

7 §. Arviointi. Pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi ministeriön nimen osalta.

10 §. Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi ministeriön nimen osalta.

11 §. Yksikköhinta. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan.

Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi ministeriön nimen osalta. Muutoin momentti vastaa voimassa olevaa 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksikköhinnan laskemisesta ja yksikköhinnan porrastamisesta kansanopistoissa. Yksikköhinta laskettaisiin muutoin kuten voimassa olevassa 2 momentissa, mutta yksikköhinnan laskemisen pohjana käytettäisiin käyttökustannuksiin luettaisiin nykyisestä poiketen kansanopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön koulutukseen liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Vuodesta 2012 luovuttaisiin erillisten perustamishankkeiden valtionavustusten myöntämisestä. Myöskään kustannuksiltaan alle 80 000 euron suuruisia pieniä hankkeita eli erillistä toiminnallisen kokonaisuuden muodostamaa kalusto- ja opetusvälinehankintaa, jonka arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään mainitun euromäärän suuruiset, ei enää saisi merkitä yksikköhinnan laskemisessa käytettäviin kustannuksiin, ellei kysymys ole kirjanpidon mukaisista vuosikuluista. Maksetut vuokrat luettaisiin edelleenkin kustannuspohjaan, mutta kansanopistojen

erillisistä vuokria varten myönnettävistä korotuksista luovuttaisiin asteittain. Edelleen momentissa säädettäisiin yksikköhintaan tehtävistä porrastuksista. Vaikeasti vammaisten koulutuksen porrastus säilyisi nykyisellään. Samoin opiston ulkopuolella asuvien opiskelijoiden opiskelijaviikoista yksikköhintaan tehtävästä vähennyksestä säädettäisiin nykyiseen tapaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on, että tehtävät korotukset ja vähennykset säilytettäisiin nykyisen suuruisina. Sen sijaan voimassa olevasta enintään 10 päivää kestävien kurssien järjestämiseen perustuvasta yksikköhinnan korotuksesta ehdotetaan luovuttavaksi. Korotukseen oikeuttava koulutustehtävä on nykyisin viidellä kansanopiston ylläpitäjällä. Koska noin neljännes kaikkien kansanopistojen suoritteista kertyy nykyisin lyhytkursseista, ei korotusperusteen säilyttämistä nykymuodossaan voida enää pitää perusteltuna. Neljän korotuksen piirissä olevan opiston erityinen koulutustehtävä on lyhytkurssienkin muodossa liittynyt työolojen kehittämiseen (työturvallisuuteen, työehtosopimuskoulutukseen tms.) tai vastaavaan tyypiseen työelämän aktiivisen kansalaisuuden kehittämiseen. Yksikköhinnan korotus ehdotetaan kohdistettavaksi lyhytkurssien sijasta tästä koulutuksesta kertyviin opiskelijaviikkoihin. Muu vapaan sivistystyön koulutus myös mainituissa opistoissa, erilaiset kesäkurssit mukaan lukien, jäisi korotuksen ulkopuolelle. Erityistehtävä määrättäisiin opiston ylläpitämisluvassa. Säännöksen mukaan voitaisiin myös muun ylläpitämisluvassa määrättävän erityistehtävän perusteella korottaa yksikköhinnan siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Tarkoitus on, että nykyisin ns. lyhytkurssikorotuksen piirissä olevalle Valamon kansanopistolle määrättäisiin ylläpitämisluvassa korotukseen oikeuttava erityistehtävä.

Pykälän 3 momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevaa 3 momenttia.

Pykälän 4 momentti säilytettäisiin muutoin nykyisellään, mutta kansalaisopistojen yksikköhinnan laskemisen pohjana käytettäviin käyttökustannuksiin lisättäisiin nykyisestä poiketen kansalaisopistojen ylläpitäjien va-

paan sivistystyön opetustoimintaan/koulutukseen liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Samanaikaisesti luovuttaisiin erillisistä perustamishankkeiden valtionavustusten myöntämisestä. Myöskään kustannuksiltaan alle 230 000 euron suuruisia ns. pieniä hankkeita ei enää saisi merkitä yksikköhinnan laskemisessa käytettäviin kustannuksiin, ellei kysymys ole kirjanpidon mukaisista vuosikuluista. Maksetut vuokrat luettaisiin edelleenkin kansalaisopistojen kustannuspohjaan.

Pykälän 5 momentti. Momentti säilytettäisiin muutoin nykyisellään, mutta kesäyliopistojen yksikköhinnan laskemisen pohjana käytettäviin käyttökustannuksiin lisättäisiin nykyisestä poiketen kesäyliopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Samanaikaisesti luovuttaisiin säädetyn erillisen perustamishankkeiden valtionavustusten myöntämisestä. Myöskään kustannuksiltaan alle 80 000 euron suuruisia ns. pieniä hankkeita ei enää saisi merkitä yksikköhinnan laskemisessa käytettäviin kustannuksiin, ellei kysymys ole kirjanpidon mukaisista vuosikuluista. Maksetut vuokrat luettaisiin edelleenkin kesäyliopistojen kustannuspohjaan.

Pykälän 6 momentti säilytettäisiin muutoin nykyisellään, mutta opintokeskusten muu opintotoiminnan yksikköhinnan laskemisen pohjana käytettäviin käyttökustannuksiin lisättäisiin nykyisestä poiketen opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Samanaikaisesti luovuttaisiin erillisten perustamishankkeiden valtionavustusten myöntämisestä. Myöskään kustannuksiltaan alle 80 000 euron suuruisia ns. pieniä hankkeita ei enää saisi merkitä yksikköhinnan laskemisessa käytettäviin kustannuksiin, ellei kysymys ole kirjanpidon mukaisista vuosikuluista. Maksetut vuokrat luettaisiin edelleenkin opintokeskusten kustannuspohjaan.

Pykälän 7 ja 8 momentti säilyisivät nykyisellään.

Pykälän 9 momentista poistettaisiin yksikköhinnan korotusmahdollisuus vuokratiloissa toimimisen perusteella kansanopistoilta ehdotettavan perustamishankejärjestelmän muutoksen takia. Liikunnan koulutuskeskuksia koskevan vuokrakorotuksen osalta mo-

mentti säilyisi nykyisellään. Samalla momenttia muutetaan ministeriön nimen osalta.

Pykälän 10 momentti säilyisi nykyisellään.

Pykälän 11 momentti. Snellman- korkeakoulun yksikköhinnan määräytymisperusteisiin sovelletaan kansanopistoja koskevia säännöksiä eräin poikkeuksin, muun muassa yksikköhinnan korottamismahdollisuutta vuokran perusteella. Perustamishankejärjestelmän muutoksen seurauksena vuokrien korotuksesta luovuttaisiin asteittain ja sama säännös tulisi kohdistumaan Snellman korkeakouluun. Vuokrakorotuksesta tehtävästä vähennyksestä säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa voimaantulosäännöksessä. Momenttia muutettaisiin myös ministeriön nimen osalta.

13 §. *Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset.* Voimassa olevan lain 1 momentin 2 kohdan mukaan laskennallisia poistoja ei oteta huomioon laskettaessa käyttökustannusten perusteena käytettäviä eri oppilaitosryhmien vapaan sivistystyön yksikköhintoja. Koska kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankkeista aiheutuvat kustannukset otettaisiin huomioon poistojen kautta yksikköhintoihin perustuvassa rahoituksessa siten kuin lain 11 §:n 2, 4, 5 ja 6 momentissa säädetään pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, joka mahdollistaa tämän menettelyn. Voimassa oleva 4 momentti siirtyy samalla 5 momentiksi.

15 §. *Valtionavustus perustamishankkeeseen.* Pykälän 1 momentin säännös valtionavustuksen myöntämisestä perustamishankkeeseen rajoitettaisiin koskemaan vain liikunnan koulutuskeskuksia, koska muiden vapaan sivistystyön oppilaitosten perustamishankejärjestelmässä siirryttäisiin laskennalliseen, poistojen kautta tapahtuvaan rahoitusjärjestelmään.

16 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan. Pykälän 1 momentti säilyisi nykyisellään lukuun ottamatta ministeriön nimen muuttamista. Voimassa olevaa pykälän 2 momenttia, jossa säädetään valtionapuviranomaisuudesta kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankkeita koskevissa asioissa, ei ehdotettavan perustamishankejärjestelmän muutoksen vuoksi

enää tarvita. Ehdotettavassa 2 momentissa säädettäisiin valtionapuviranomaisuudesta 14 §:ssä tarkoitetuissa valtionavustuksissa. Laatu- ja kehittämisavustukset ehdotetaan siirrettäväksi opetushallitukselle, joka jo nykyisin on valtionapuviranomainen opintoteteliavustuksissa sekä ylimääräisissä avustuksissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut laatu- ja kehittämisavustuksia oppilaitosryhmiä koskevat yhteiset tavoitteet sekä oppilaitosryhmiä koskevat erityiset tavoitteet oppilaitosryhmiä edustavien järjestöjen kanssa ja myöntänyt avustukset vuodelle 2010. Tarkoitus on, että vuodelle 2010 sovitut tavoitteet ovat pohjana myös 2011 ja 2012 avustuksille. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi kuten nykyisin rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseksi myönnettävät valtionavustukset sekä liikunnan koulutuskeskusten valtionavustukset.

21 §. Tietojen toimittaminen ja tarkastus. Pykälän 1 ja 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi ministeriön nimen osalta.

22 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi ministeriön nimen osalta.

1.2. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain (1765/2009) voimaantulosäännöksen 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että mainitussa säännöksessä tarkoitettujen ylläpitämislupien uudistamisaikaa ehdotetaan siirrettäväksi vuodelle eteenpäin. Ehdotuksen mukaan lupaan ylläpitää kansanopistoa ja liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2011 loppuun saakka lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmä on ehdottanut keväällä 2010 muutoksia kansanopistojen yksikköhintajärjestelmään ja vapaan sivistystyön oppilaitosten perustamishankejärjestelmään. Rahoitusryhmässä samoin kuin sen ehdotuksista annetuissa lausunnoissa on esitetty, että uudistukset tulisivat voimaan vasta vuoden 2012 alussa, jotta oppilaitosten ylläpitäjille jäisi riittävä aika varautua uudistukseen. Koska kansanopistojen uudistettavaksi tule-

vissa ylläpitämisluvassa määrätään muun ohessa ne erityistehtävät, jotka oikeuttavat yksikköhinnan porrastukseen, tarvitaan valmistelu-aikaa oppilaitosten ylläpitäjien ylläpitämislupien hakemiselle ja mahdollisiin muutoksiin varautumiselle. Käytännössä liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien uudistamiseen liittyy uudistuneen lain sisältöjen lisäksi muitakin ajankohtaisia asioita, joiden perusteella nykyisin voimassa olevien ylläpitämislupien tulisi olla voimassa vuoden 2011 loppuun saakka. Liikunnan koulutuskeskukset ovat yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käyneet läpi kehittämislinjausprosessin ja laatineet yhteisen liikunnan koulutuskeskuksia koskevan strategian. Strategiassa tullaan määrittelemään muun ohessa liikunnan koulutuskeskusten koulutuskeskusverkoston yhteiset tehtävät ja kunkin liikunnan koulutuskeskuksen omat profiilit ja roolit. Strategian ja siihen sisältyvän toimenpidesuunnitelman toteuttaminen on kesken. Ylläpitämislupien uudistamisessa on vapaan sivistystyön lain sisältöjen lisäksi tavoiteltava sitä, että uudet ylläpitämisluvat tukevat liikunnan koulutuskeskusten verkostoyhteistyön toteuttamista ja profiloitumista.

Huippu-urheilun kehittämissuuntia pohtinut työryhmä jätti muistion opetusministeriölle huhtikuussa 2010. Ylläpitämislupien uudistamisessa on vapaan sivistystyön lain sisältöjen lisäksi tavoiteltava sitä, että uudet ylläpitämisluvat tukevat huippu-urheilun muutosprojektin toteutumista siltä osin, kun se koskee liikunnan koulutuskeskuksia ja valtakunnallisten valmennuskeskusten aseman määrittelyä.

Vastaavasti kansalaisopistojen ylläpitämisluvat ehdotetaan siirrettäväksi vuoden 2012 loppuun. Näin aikataulu olisi sama kuin vuonna 2012 päättyvällä PARAS- hankkeella.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun lain 11 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että opistossa, jonka erityisenä koulutus-tehtävänä on työelämän aktiivisen kansalaisuuden ja työolojen kehittämiseen liittyvä koulutus, yksikköhinta on 20 prosenttia kor-

keampi kuin muiden yksikköhinta tämän koulutuksen opiskelijaviikkojen osalta. Vammaisten koulutukseen tehtävästä yksikköhinnan korotuksesta säädettäisiin nykyiseen tapaan siten, että erityiskansanopistossa yksikköhinta on 75 prosenttia korkeampi kuin muiden hinta vaikeasti vammaisten koulutuksessa ja opistossa, jolla osana koulutus-tehtävää on vaikeasti vammaisten koulutus, yksikköhinta on tämän koulutuksen opiskelijaviikkojen osalta 25 prosenttia korkeampi kuin muiden hinta. Samoin asetuksella on tarkoitus säätää, että opiston ulkopuolella asuvien opiskelijoiden opiskelijaviikoista tehtävä vähennys on 20 prosenttia.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Kansanopistojen 11 §:n 3 momentissa tarkoitettua porrastuksen muutosta ja perustamishankejärjestelmän muutosta koskevia säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran myönnettäessä ja maksettaessa rahoitusta vuodelle 2012.

Muutettavaksi ehdotettuja lain voimaan tullessa voimassa olleita kansanopistojen yksikköhinnan porrastusperusteita ja perustamishankkeiden valtionavustuksia koskevia sään-

nöksiä sovelletaan vuoden 2011 ja sitä edeltävien vuosien rahoitukseen. Sisällytettäessä poistot osaksi rahoituksen perusteena olevaa kustannuspohjaa, poistojen yksikköhintaa korottava vaikutus kohdistuu myös niiden vuokratiloissa koulutusta järjestävien kansanopistojen rahoitukseen, joille lain 10 §:n nojalla on myönnetty yksikköhinnan korotus erillisiin vuokriin.

Koska erillisten vuokrien perusteella yksikköhinnan korotusta saavien kansanopistojen rahoitusperusteita on tarkoitus muuttaa päällekkäisen rahoituksen estämiseksi perustamishankerahoituksen tullessa osaksi yksikköhintaa, esitetään kansanopistojen vuokra-kustannuksista johtuvaa yksikköhinnan korotusmenettelyä muutettavaksi siten, että korotuksen lähtökohtana on kansanopiston vuoden 2010 yksikköhinnan korotus, jota euro-määrää esitetään pienennettäväksi 20 eurolla suoritetta kohti vuodelle 2012 yksikköhintaa vahvistettaessa. Tätä vähennystä suurennettaisiin vuosittain kunnes vuokrien yksikköhintaa korottava vaikutus opiston osalta on poistunut. Kansanopistojen vuosivuokran vahvistamisesta luovuttaisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 4 §:n 1, 3 ja 5 momentti, 5 §:n 3 momentti, 7 §:n 3 momentti, 10 §, 11 §, 15 §, 16 § 2 ja 3 momentti, 21 §:n 2 momentti, 22 § sekä,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1, 3 ja 5 momentti ja 16 § laissa 1756/2009, 7 §:n 3 momentti laissa 974/2009, 10 §:n 1 momentti laissa 1200/2005, 11 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1756/2009, 15 § osaksi laissa 1390/2001, sekä

lisätään lain 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1390/1390,1200/2005 ja 1756/2009 uusi 5 momentti seuraavasti:

4 §

Oppilaitoksen ylläpitäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupaan päättää opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

5 §

Henkilöstö

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus voi erityisestä syystä myöntää niistä erivapauden.

7 §

Arviointi

Ulkopuolista arviointia varten opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista opetus- ja kulttuuriministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opis-

kelijavuorokausien, opiskelijapäivien, opetustuntien sekä opintokerhotuntien määrän. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Suoritteiden määrien laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Yksikköhinta

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat sekä opintokerhotuntien hinnan seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisiksi.

Opiskelijaviikon yksikköhinta lasketaan kansanopistoille joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansanopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opistojen saman vuoden opiskelijaviikkojen määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansanopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Valtioneuvoston asetuksella säädetään yksikköhinnan korottamisesta opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa määrätynä pääasiallisena koulutustehtävänä tai osana koulutustehtävää on vaikeasti vammaisille tarkoitettu koulutus taikka osana koulutustehtävää on työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu koulutus. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös opiston ulkopuolella asuvien opiskelijaviikoista yksikköhintaan tehtävästä vähennyksestä.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna liikunnan koulutuskeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset koulutuskeskusten saman vuoden opiskelijavuorokausien määrällä. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa.

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansalaisopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asuttuina, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 23 §:ssä säädetään.

Opetustunnin yksikköhinta kesäyliopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kesäyliopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kesäyliopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kesäyliopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot.

Opetustunnin yksikköhinta opintokeskuksille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna opintokeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opintokeskusten saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa yksikköhinnat lasketaan erikseen oppilaitosmuodoittain.

Muina kuin 2—6 momentissa tarkoitettuina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta.

Jos liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuden laskentaperusteeksi

vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen 10 §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuorokausien määrällä.

Edellä 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuna toteutuneiden opiskelija- viikkojen ja opetustuntien määrällä yhteenlaskettuina vastaavat edellä mainittuja oppilaitosmuotokohtaisia kokonaiskustannuksia.

Edellä 2 §:n 7 momentissa tarkoitettujen oppilaitoksen yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen porrastamaton yksikköhinta. Yksikköhinnasta vähennetään sisäoppilaitoksen osuutta vastaava määrä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Yksikköhintaa voidaan korottaa koulutustehtävissä määrätyn erityistehtävän perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Arvonlisäveron osalta noudatetaan 13 a §:n säännöksiä.

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön kirjanpidon mukaisista poistoista on voimassa, mitä 11 §:n 2, 4, 5 ja 6 momentissa säädetään.

15 §

Valtionavustus perustamishankkeeseen

Liikunnan koulutuskeskukselle voidaan myöntää valtionavustusta perustamishankkeeseen. Perustamishankkeista ja niihin myönnettävistä valtionavustuksista on voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään perustamishankkeiden valtionavustuksista.

Perustamishankkeena pidetään hanketta, jonka arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään valtioneuvoston vahvistaman euromäärän suuruiset. Perustamishankkeena pidetään myös erillistä toiminnallisen kokonaisuuden muodostamaa kalusto- ja opetusvälinehankintaa, jonka arvioidut kokonais-

kustannukset ovat vähintään opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman euromäärän mukaiset.

Liikunnan koulutuskeskukselle voidaan aikaisemmasta rakentamisesta aiheutuneiden velkojen hoitamiseen myöntää valtionavustusta valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa.

16 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia ja liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeita koskevissa asioissa on opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtionapuviranomainen 14 §:ssä tarkoitetuissa laatu- ja kehittämisavustuksissa, opintotietoliavustuksissa sekä ylimääräisissä avustuksissa on Opetushallitus. Rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseksi myönnettävät valtionavustukset sekä liikunnan koulutuskeskusten valtionavustukset myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitettujen rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tietojen toimittamisesta säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Valtionapuviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuuden toteuttamiseksi rahoituksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvista tarkastuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi antaa tarkastuksen opetushallituksen tehtäväksi. Valtionapuviranomainen voi antaa tarkastuksen myös ulkopuolisen tilintarkastajan tehtäväksi. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tai tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja tai tilin-

tarkastusyhteisö. Tilintarkastajalla tulee olla riittävä perehtyneisyys opetus- ja kulttuuri-toimen rahoitusjärjestelmään. Tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuullinen tilintarkastaja.

22 §

Muutoksenhaku

Opetus- ja kulttuuriministeriön tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään valtionosuutta koskevaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Tämän lain 11 §:n 2 momentin säännöstä, joka koskee kansanopistojen yksikköhinnan porrastamista työelämän aktiivisen kansalaisuuden ja työolojen kehittämiseen erityistehävän perusteella, sovelletaan ensimmäisen kerran laskettaessa ja määrättäessä yksikköhintoja vuodelle 2012.

Tämän lain 11 §:n 2, 4, 5 ja 6 momentin säännöksiä kansalaisopistojen, kansanopisto-

jen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankejärjestelmän muuttamisesta siten, että oppilaitosten ylläpitäjien kirjanpidon mukaisten vapaan sivistystyön toiminnan poistot luetaan käyttökustannuksiin, sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä ja maksettaessa rahoitusta vuodelle 2012.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 11 §:n nojalla kansanopistoille myönnetty erillisiin vuokriin perustuvat yksikköhinnan korotukset säilytetään vuoden 2008 tasossa ja niitä alennetaan vuoden 2012 alusta 20 eurolla opiskelijaviikkoa kohti joka neljäs vuosi.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita kansanopistojen rahoitusta ja kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ja perustamishankkeiden valtionavustuksia koskevia säännöksiä sovelletaan vuoden 2011 ja sitä edeltävien vuosien rahoitukseen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain 1765/2009 voimaantulosäännöksen 3 momentti seuraavasti:

Lupaan ylläpitää kansanopistoa tai liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2011 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja lupaan ylläpitää kansalaisopistoa, kesäyliopistoa tai opintokeskusta sovelletaan vuoden 2012 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä päivänä kuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Henna Virkkunen*

1.

Laki**vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 4 §:n 1, 3 ja 5 momentti, 5 §:n 3 momentti, 7 §:n 3 momentti, 10 §, 11 §, 15 §, 16 § 2 ja 3 momentti, 21 §:n 2 momentti sekä 22 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1, 3 ja 5 momentti ja 16 § laissa 1756/2009, 7 §:n 3 momentti laissa 974/2009, 10 §:n 1 momentti laissa 1200/2005, 11 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1756/2009, 15 § osaksi laissa 1390/2001, sekä

lisätään lain 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1390/1390,1200/2005 ja 1756/2009 uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Oppilaitoksen ylläpitäminen

Oppilaitoksen ylläpitäminen

Opetusministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupaan päättää opetusministeriö.

Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupaan päättää *opetus- ja kulttuuriministeriö*.

Opetusministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään

tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

5 §

Henkilöstö

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksesta säädetään asetuksella. Asianomainen ministeriö voi erityisestä syystä myöntää niistä erivapauden.

7 §

Arviointi

Ulkopuolista arviointia varten opetusministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista opetusministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetusministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien, opetustuntien sekä opintokerhotuntien määrän. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Suoritteiden määrien laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

5 §

Henkilöstö

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksesta säädetään *valtioneuvoston* asetuksella. *Opetushallitus* voi erityisestä syystä myöntää niistä erivapauden.

7 §

Arviointi

Ulkopuolista arviointia varten *opetus- ja kulttuuriministeriön* yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista *opetus- ja kulttuuriministeriö* laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien, opetustuntien sekä opintokerhotuntien määrän. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Suoritteiden määrien laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Yksikköhinta

Opetusministeriö määrää opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat sekä opintokerhotuntien hinnan seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisiksi.

Opiskelijaviikon yksikköhinta lasketaan kansanopistoille joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansanopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opistojen saman vuoden opiskelijaviikkojen määrällä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään yksikköhinnan korottamisesta opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa määriteltynä pääasiallisena koulutustehtävänä tai osana koulutustehtävää on vaikeasti vammaisille tarkoitettu koulutus taikka enintään kymmenen päivän pituisten kurssien järjestäminen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös opiston ulkopuolella asuvien opiskelijaviikoista yksikköhintaan tehtävästä vähennyksestä.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna liikunnan koulutuskeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset koulutuskeskusten saman vuoden opiskelijavuorokausien määrällä. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa.

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustun-

11 §

Yksikköhinta

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat sekä opintokerhotuntien hinnan seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisiksi.

Opiskelijaviikon yksikköhinta lasketaan kansanopistoille joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansanopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opistojen saman vuoden opiskelijaviikkojen määrällä. *Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansanopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot.* Valtioneuvoston asetuksella säädetään yksikköhinnan korottamisesta opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa määrättyinä pääasiallisena koulutustehtävänä tai osana koulutustehtävää on vaikeasti vammaisille tarkoitettu koulutus taikka *osana koulutustehtävää on työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu koulutus tai ylläpitämisluvassa määrättävä* muu erityinen koulutustehtävä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös opiston ulkopuolella asuvien opiskelijaviikoista yksikköhintaan tehtävästä vähennyksestä.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna liikunnan koulutuskeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset koulutuskeskusten saman vuoden opiskelijavuorokausien määrällä. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa.

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustun-

en määrällä. Kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asuttuina, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 23 §:ssä säädetään.

Opetustunnin yksikköhinta kesäyliopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kesäyliopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kesäyliopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä.

Opetustunnin yksikköhinta opintokeskuskille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna opintokeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opintokeskusten saman vuoden opetustuntien määrällä.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa yksikköhinnat lasketaan erikseen oppilaitosmuodoittain.

Muina kuin 2–6 momentissa tarkoitettuina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta.

Jos *kansanopisto tai* liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla opetusministeriön valtiosuuden laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen 10 §:ssä tarkoitettujen *opiskelijaviikkojen tai* opiskelijavuorokausien määrällä.

Edellä 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuina toteutuneiden opiskelija-

tien määrällä. *Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansalaisopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjapidon mukaiset poistot.* Kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asuttuina, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 23 §:ssä säädetään.

Opetustunnin yksikköhinta kesäyliopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kesäyliopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kesäyliopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. *Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kesäyliopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjapidon mukaiset poistot.*

Opetustunnin yksikköhinta opintokeskuskille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna opintokeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opintokeskusten saman vuoden opetustuntien määrällä. *Käyttökustannuksiin luetaan mukaan opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjapidon mukaiset poistot.*

Yhdistetyssä oppilaitoksessa yksikköhinnat lasketaan erikseen oppilaitosmuodoittain.

Muina kuin 2—6 momentissa tarkoitettuina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta.

Jos liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla *opetus- ja kulttuuriministeriön* valtiosuuden laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen 10 §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuorokausien määrällä.

Edellä 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuina toteutuneiden opiskelija-

Voimassa oleva laki

viikkojen ja opetustuntien määrillä yhteenlaskettuina vastaavat edellä mainittuja oppilaitosmuotoikohtaisia kokonaiskustannuksia.

Edellä 2 §:n 7 momentissa tarkoitetun oppilaitoksen yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen porrastamaton yksikköhinta. Yksikköhinnasta vähennetään sisäoppilaitoksen osuutta vastaava määrä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Yksikköhintaa voidaan korottaa *vuokratilojen osalta siten kuin 9 momentissa säädetään kansanopistoista ja liikunnan koulutuskeskuksesta sekä* koulutustehtävässä määrätyn erityistehtävän perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Arvonlisäveron osalta noudatetaan 13 a §:n säännöksiä.

Ehdotus

viikkojen ja opetustuntien määrillä yhteenlaskettuina vastaavat edellä mainittuja oppilaitosmuotoikohtaisia kokonaiskustannuksia.

Edellä 2 §:n 7 momentissa tarkoitetun oppilaitoksen yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen porrastamaton yksikköhinta. Yksikköhinnasta vähennetään sisäoppilaitoksen osuutta vastaava määrä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Yksikköhintaa voidaan korottaa koulutustehtävässä määrätyn erityistehtävän perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Arvonlisäveron osalta noudatetaan 13 a §:n säännöksiä.

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

-----
Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toiminnan kirjainpidon mukaisista poistoista on voimassa, mitä 11 §:n 2, 4, 5 ja 6 momentissa säädetään.

15 §

Valtionavustus perustamishankkeeseen

Oppilaitokselle voidaan myöntää valtionavustusta perustamishankkeeseen. Perustamishankkeista ja niihin myönnettävistä valtionavustuksista on voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään perustamishankkeiden valtionavustuksista.

Perustamishankkeena pidetään hanketta, jonka arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään valtioneuvoston vahvistaman euromäärän suuruiset. Perustamishankkeena pidetään myös erillistä toiminnallisen kokonaisuuden muodostamaa kalusto- ja opetusvälinehankintaa, jonka arvioidut kokonaiskus-

15 §

Valtionavustus perustamishankkeeseen

Liikunnan koulutuskeskukselle voidaan myöntää valtionavustusta perustamishankkeeseen. Perustamishankkeista ja niihin myönnettävistä valtionavustuksista on voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään perustamishankkeiden valtionavustuksista.

Perustamishankkeena pidetään hanketta, jonka arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään valtioneuvoston vahvistaman euromäärän suuruiset. Perustamishankkeena pidetään myös erillistä toiminnallisen kokonaisuuden muodostamaa kalusto- ja opetusvälinehankintaa, jonka arvioidut kokonais-

tannukset ovat vähintään opetusministeriön vahvistaman euromäärän mukaiset.

Oppilaitokselle voidaan aikaisemmasta rakentamisesta aiheutuneiden velkojen hoitamiseen myöntää valtionavustusta valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa.

16 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankkeita koskeissa asioissa on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Valtionapuviranomainen on 14 §:ssä tarkoitetuissa opintoseteliavustuksissa sekä ylimääräisissä avustuksissa Opetushallitus. *Laatu- ja kehittämisavustukset*, rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseksi myönnettävät sekä liikunnan koulutuskeskusten valtionavustukset myöntää opetusministeriö.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Valtionapuviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuuden toteamiseksi rahoituksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvista tarkastuksista. Opetusministeriö voi antaa tarkastuksen opetushallituksen tehtäväksi. Valtionapuviranomainen voi antaa tarkastuksen myös ulkopuolisen tilintarkastajan tehtäväksi. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tai tilin-

kustannukset ovat vähintään *opetus- ja kulttuuriministeriön* vahvistaman euromäärän mukaiset.

Liikunnan koulutuskeskukselle voidaan aikaisemmasta rakentamisesta aiheutuneiden velkojen hoitamiseen myöntää valtionavustusta valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa.

16 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen *tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia ja liikunnan koulutuskeskusten* perustamishankkeita koskeissa asioissa on *opetus- ja kulttuuriministeriö*.

Valtionapuviranomainen 14 §:ssä tarkoitetuissa *laatu- ja kehittämisavustuksissa*, opintoseteliavustuksissa sekä ylimääräisissä avustuksissa on Opetushallitus. Rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseksi myönnettävät *valtionavustukset* sekä liikunnan koulutuskeskusten valtionavustukset myöntää *opetus- ja kulttuuriministeriö*.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tietojen toimittamisesta säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Valtionapuviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuuden toteamiseksi rahoituksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvista tarkastuksista. *Opetus- ja kulttuuriministeriö* voi antaa tarkastuksen Opetushallituksen tehtäväksi. Valtionapuviranomainen voi antaa tarkastuksen myös ulkopuolisen tilintarkastajan tehtäväksi. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa

Voimassa oleva laki

tarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajalla tulee olla riittävä perehtyneisyys opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään. Tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuullinen tilintarkastaja.

Ehdotus

(467/1999) tai tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajalla tulee olla riittävä perehtyneisyys opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmään. Tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuullinen tilintarkastaja.

22 §

Muutoksenhaku

Kunnan hallintoelimen tai viranhaltijan tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään.

22 §

Muutoksenhaku

Opetus- ja kulttuuriministeriön tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään *valtionosuutta koskevaan* päätökseen *ei saa hakea valittamalla muutosta.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2011.

Tämän lain 11 §:n 2 momentin säännöstä, joka koskee kansanopistojen yksikköhinnan porrastamista työelämän aktiivisen kansalaisuuden ja työolojen kehittämisen erityistehtävän perusteell sekä muun ylläpitämisluvassa määrättävän erityistehtävän perusteella, sovelletaan ensimmäisen kerran laskettaessa ja määrättäessä yksikköhintoja vuodelle 2012.

Tämän lain 11 §:n 2, 4, 5 ja 6 momentin säännöksiä kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten perustamishankejärjestelmän muuttamisesta siten, että oppilaitosten ylläpitäjien kirjanpidon mukaisten vapaan sivistystyön toiminnan poistot luetaan käyttökustannuksiin, sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä ja maksettaessa rahoitusta vuodelle 2012.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 11 §:n nojalla kansanopistoille myönnetty erillisiin vuokriin perustuvat yksikköhinnan korotukset säilytetään vuoden 2010 tasossa ja niitä alennetaan vuoden 2012 alusta vuosittain 20 eurolla opiskelijaviikkoa kohti .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita kansanopistojen rahoitusta ja kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ja perustamishankkei-

Ehdotus

den valtionavustuksia koskevia säännöksiä sovelletaan vuoden 2011 ja sitä edeltävien vuosien rahoitukseen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain
voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain 1756/2009 voimaantulosäännöksen 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

 Lupaän ylläpitää kansanopistoa tai liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2010 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja lupaän ylläpitää kansalaisopistoa, kesäyliopistoa tai opintokeskusta sovelletaan vuoden 2011 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

 Lupaän ylläpitää kansanopistoa tai liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2011 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja lupaän ylläpitää kansalaisopistoa, kesäyliopistoa tai opintokeskusta sovelletaan vuoden 2012 loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

-----
*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 2011.*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
 lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
 teisiin.*
